

Fagfelleurdert artikel

Styret samskabelse er pseudo-samskabelse - en hindring til reel forandring

Mikkel Mørk*

Sammendrag

Denne artikel undersøger tesen: Styret samskabelse er pseudo-samskabelse og er en forståelsesmæssig hindring til reel samskabende adfærd. Tesen bliver underbygget gennem en intern og en ekstern kritik af begrebet styret samskabelse. Den interne kritik tager udgangspunkt i artiklen *Samskabelse – en typologi* (2016) skrevet af Jens Ulrich, hvori begrebet styret samskabelse bliver introduceret. Den interne kritik viser, at styret samskabelse som begreb ikke kan betragtes som samskabelse med udgangspunkt i Ulrichs egen overordnede definition på samskabelse. Den eksterne kritik tager udgangspunkt i den antagelse, at meningsfulde begreber udpeger unikke processer og kan adskilles fra andre lignende begreber. Den eksterne kritik viser, hvorledes Ulrichs udlægning af (styret) samskabelse hverken udpeger unikke processer, eller gør det muligt at adskille begrebet fra lignende begreber som eksempelvis samarbejde. Derfor er begrebet styret samskabelse ikke handlingsanvisende og kan ikke bruges som guide til at ændre adfærd. Dette præsenterer en udfordring for alle, der har en ambition om at bruge styret samskabelse som proces til at løse de problemstillinger, som velfærdssamfundet står overfor.

Nøgleord: Samskabelse, styret samskabelse, designtænkning, analytisk filosofi, sprogfilosofi, begrebsafklaring

Indledning

Inden for litteraturen om samskabelse er der et hav af artikler, som forsøger at afdække og beskrive samskabelsesprocesser inden forinden at have afklaret tydeligt, hvad samskabelse egentlig vil sige¹. I dette hav af litteratur med en vekslende klarhed omkring betydningen af samskabelse er der særligt én artikel, som skiller sig ud ved sin uafklarethed omkring begrebets betydning.

Denne artikel er *Samskabelse – en typologi* (2016) skrevet af Jens Ulrich. I typologien beskrives fire typer af samskabelse: *faciliterende samskabelse*, *ligeværdig samskabelse*, *ansvarliggørende samskabelse* og *styret samskabelse*.

Tesen i denne artikel er, at begrebet *styret samskabelse* ikke kan karakteriseres som samskabelse, og at styret samskabelse derfor er en forståelsesmæssig hindring for reel samskabende adfærd.

Dette præsenterer et problem for alle praktikere, der tager udgangspunkt i styret samskabelse med intentionen om at skabe reel samskabelse. Den analytiske filosofi bliver i denne artikel brugt som 'det nysgerrige blik' på et forskningsfelt, som er karakteriseret ved en uafklarethed og til tider inkonsistent brug af begrebet samskabelse. Således er Ulrichs samskabelsestypologi blot ét eksempel på en fremstilling og begrebsanvendelse af samskabelse, som ikke er afklarende, men snarere bidrager til forvirring, og som herved udgør en hindring for samskabelse i praksis. Den undersøgelse som underbygger tesen ovenfor vil overordnet bestå af to forskellige kritikker. Den første kritik er intern til Ulrichs eget værk, hvor jeg vil vise, at styret samskabelse som begreb ikke lever op til Ulrichs egen definition på samskabelse. Den anden kritik er ekstern, idet jeg opsætter kriterier for begrebets funktion inspireret af den analytiske filosofi - nemlig at begrebet styret samskabelse skal udpege processer, der er unikke for styret samskabelse, og som samtidig adskiller begrebet fra andre lignende begreber. Jeg vil nedenfor vise, at styret samskabelse

---

¹ Se herunder: Tortzen (2018), Kusk & Qwist (2018), Sørensen & Torfing (2018), Fogsgaard, Emholdt & Bebe (2018) samt Bruhn & Jarlskov (2019). Kritikken i denne artikel kan til en vis grad også appliceres på disse artikler. Fælles for artiklerne er, at de i vid udstrækning beskriver samskabelse som: samarbejde mellem det offentlige og civilsamfundet om at udvikle og producere velfærd. Denne definition ligner til forveksling, det, som jeg senere i denne artikel har kaldt "definition X", og som bliver diskuteret i afsnittet om den eksterne kritik af samskabelsesbegrebet. Man kan forestille sig at den konsensus, der er på definitionen af samskabelse i disse artikler, er opstået, fordi Agger & Tortzens (2015) definition har været udgangspunktet for udlægningen af samskabelsesbegrebet i en dansk kontekst. For en mere systematisk gennemgang af forskellige definitioner af samskabelse, se Mørk & Liestmann (2022).

ikke udpeger unikke processer, og derfor ikke kan bruges som en guide til at udpege samskabelsesprocesser. Derfor bidrager styret samskabelse ikke til forståelsen af, hvad samskabelse betyder. At forstå hvad samskabelse betyder, er en forudsætning for, at man intentionelt kan praktisere samskabelse. Da styret samskabelse ikke udpeger samskabelsesprocesser, medfører det, at styret samskabelse er en (forståelsesmæssig) hindring for samskabende adfærd. Herunder er fremgangsmåden opstillet i en række punkter, der også fungerer som de overordnede afsnit i artiklen:

1. Intern inkonsistens i typologien: Styret samskabelse lever ikke op til Ulrichs egen definition af samskabelse.
2. Ekstern kritik: Styret samskabelse udpeger ikke processer, der er unikke for samskabelse.

Samlet fungerer hver af disse punkter som præmisser for at underbygge artiklens tese:

- ∴ Styret samskabelse er pseudo-samskabelse og er en forståelsesmæssig hindring til reel samskabende adfærd.

Tilsammen udgør denne struktur det argument, som er gennemgående for hele artiklen.

Grundideen i artiklen er den, at det er nødvendigt, at forstå meningen med begrebet samskabelse, før vi kaster os ud i de problemstillinger og dilemmaer, som knytter sig til begrebet i praksis. Den centrale antagelse i artiklen er derfor, at det er gennem begrebsanalysen af samskabelse, at vi kan skabe en forståelsesramme, som er handlingsvejledende for de interessenter, der skal udføre samskabelse i praksis. Det er denne begrebsafklaring, som må gå forud for enhver succesfuld implementering af samskabelse (Mørk & Liestmann, 2022). Hvis begrebsafklaringen af (styret) samskabelse viser, at begrebet er inkonsistent, så kan begrebet hverken bruges til deskriptivt at udpege unikke processer eller at vejlede praktikere i, hvad det vil sige at samskabe.

Jeg har taget udgangspunkt i typologien og herunder styret samskabelse, da både typologien og begrebet i vidt omfang er blevet kanoniseret inden for det særlige forskningsfelt, som omhandler ledelse, styring samt fornyelse af den offentlige sektor. Typologien bliver brugt på diverse uddannelser herunder Diplom og Masteruddannelse i ledelse ("Offentlig forvaltning og organisation", 2021) samt efteruddannelse af velfærdsprofessionelle inden for udvalgte fag og bliver henvist til i en række større publikationer som den baggrund, vi kan forstå samskabelse ud fra. (Se blandt andre: Hasselbalch & Vendelbo, 2021 og Nielsen et al., 2021). Derudover bliver typologien brugt af konsulenter som afsæt for at implementere samskabelse i praksis (Nielsen, 2018). Netop derfor fortjener Ulrichs model en særlig opmærksomhed og dybdegående undersøgelse.

Samskabelsestilgangen bliver ofte italesat som en kandidat til at løse nogle af de udfordringer som velfærdssamfundet står overfor. Nogle af disse udfordringer er den demografiske udvikling i befolkningen, som medfører en større ældrebyrde, øgede forventninger til et højt serviceniveau samt et øget krav fra borgere om medbestemmelse på et individuelt, lokalt og politisk niveau (Nielsen et al., 2021). Hvis samskabelse som praksis skal have nogen forhåbninger om at løse nogle af disse udfordringer, er det nødvendigt, at samskabelsesbegrebet er konsistent og refererer til en bestemt praksis, som kan være handlingsanvisende for samskabende adfærd.

Mit projekt er hygiejnisk i den forstand, at jeg ønsker at lugte ud i de forståelser og fremstillinger af samskabelse, som truer med at gøre begrebet *luftigt* (Mørk & Liestmann, 2022) eller *magisk* (Sørensen & Torfing, 2018). For mig at se udgør typologien og herunder styret samskabelse kongevejen til at gøre samskabelsesbegrebet til et pseudo-begreb.

Jeg hævder i artiklen, at styret samskabelse er en hindring til reel samskabende adfærd, dog uden selv at give en tydelig definition på, hvad reel samskabende adfærd vil sige.

Projektet for artiklen er negativt i den forstand, at jeg som udgangspunkt kun vil kritisere typologien og herunder styret samskabelse uden at fremstille et alternativ. Jeg fremstiller ikke et alternativ, da jeg mener, det er et tilstrækkeligt stort projekt alene at påpege inkonsistensen i typologien. På linje med andre forskere forstår jeg dog samskabelse som en integreret del af New Public Governance, som adskiller sig fra det tidligere New Public Management paradigme og efterkrigstidens Public Administration paradigme (Sørensen & Torfing, 2018). Samtidig ser jeg samskabelse som et middel til at imødegå nogle af de udfordringer, som beskrevet ovenfor, og disse antagelser er tilstede i min fremstilling af Ulrichs typologi. Jeg vil enkelte steder antyde et alternativ til Ulrichs samskabelsesbegreb, men dette er beskrevet mere indgående andetsteds (se Mørk & Liestmann, 2022). Det er dog vigtigt at understrege at uanset hvilken proces "reel samskabende adfærd" refererer til, er det principielt umuligt at udpege denne proces ved brug af typologien, hvis typologien er inkonsistent.

Nedenstående citat er taget med fra et andet videnskabeligt felt for at inspirere til den ånd, som jeg prøver at kultivere i artiklen. Ved at vise inkonsistensen i typologien håber jeg at kunne sætte det sidste punktum for brugen af begrebet styret samskabelse:

"Let us now try to nail this point down forever" (Boorse, 2016).

Teori og metode

Den grundlæggende tilgang i artiklen trækker tråde tilbage til filosofiens begyndelse og herunder specifikt filosofen Parmenides. Ambitionen om at skelne det væsentlige fra det

uvæsentlige og sandheden fra skinnet er lige så gammel som filosofien selv. Det dybere teoretiske grundlag for artiklen er stærkt inspireret af den analytiske filosofi og her specielt den såkaldte "sproglige vending" og begrebsafklaringen som metode. Ideen er, at selve begrebsafklaringen kan være med til at imødegå mange udfordringer og problemer, da den sproglige udredning kan gøre det egentlige problem tydeligt for os. Den specifikke hensigt i denne artikel er, at den analytiske filosofi kan hjælpe os med at skabe tydelighed omkring det praktiske problem at implementere samskabelse ved at sætte fokus på, hvad begrebet "samskabelse" refererer til. Det som specielt udmærker begrebet "samskabelse" til en sådan analyse, er den kendsgerning, at samskabelse er et forholdsvist nyt ord. Det medfører, at vi ikke har den samme fortrolighed med, hvad begrebet betyder, kontrasteret med andre begreber, der refererer til praksisser såsom "at spille tennis" eller "at samarbejde." Den analytiske analyse af begrebet har til formål at skærpe vores intuitioner om, hvad det vil sige at samskabe. De teoretikere som denne artikel henter inspiration fra, er Alfred Ayer og hans værk *Sprog, sandhed og logik* (1997/1936) samt Ludwig Wittgenstein og værket *Tractatus* (2010/1921), der i denne artikel begge vil betragtes som repræsentanter for den logiske positivisme. Derudover henter artiklen inspiration fra Gottlob Frege og hans værk *On sense and reference* (1948/1892). Følgende uddrag fra værket tjener til at sætte rammen for undersøgelsen af samskabelsesbegrebet:

A proper name (word, sign, sign combination, expression) *expresses* its sense, *stands for* or *designates* its reference. By means of a sign we express its sense and designate its reference. (Frege, 1948/1892, s. 40)

Et "egentligt" [proper] begreb [name] har en specifik mening, som begrebet udtrykker. Derudover henviser begrebet til sin referent. Vi bruger begreber som et middel til at udtrykke en bestemt mening og referere til noget bestemt. Eksempelvis har begrebet "kop" en bestemt mening, som vi forstår ved brugen af begrebet. Det kunne være "en bestemt genstand, som kan indeholde væske, der kan have en hank, som ikke er gennemsigtig... etc." Kompetente sprogbrugere vil intuitivt forstå meningen indeholdt i begrebet kop. Meningen med begrebet er ifølge Frege samtidig en kognitiv guide for at finde en genstand, der opfyldes betingelser for, hvad en kop er (Frege, 1948/1892). Selve genstanden "kop" er begrebets referent. Sætningen "Koppen står på bordet" er en deskriptiv sætning, som beskriver en mulig empirisk kendsgerning. I den forstand kan sætningen verificeres eller falsificeres ved at undersøge, hvordan verden forholder sig. Vi kan med andre ord undersøge, hvorvidt sætningen er sand, ved at se om koppen rent faktisk står på bordet. På samme måde forholder det sig med processer. Vi kan forstå, hvad det vil sige, at "manden bygger et hus", fordi sætningen udtrykker en mening og refererer til en bestemt proces. Vi ved også, at sætningen er falsk, i det tilfælde at "manden spiller tennis", da de processer

sætningerne refererer til, er grundlæggende forskellige. Det er i denne forstand, at deskriptive sætninger er sandhedsbærere – de kan være enten sande eller falske. Påstanden er her, at der er en lang række begreber, som vi har en intuitiv forståelse af, og som refererer til specifikke objekter eller processer såsom: sværd, hammer, fodboldspil, skak etc. Årsagen til at de deskriptive sætninger er sandhedsbærere er netop fordi, de har en reference og refererer til bestemte objekter eller processer i verden. Sætningen ”Frodo og Sam begav sig af sted mod Mordor”, er en sætning, som ikke har nogen reference og derfor ingen sandhedsværdi. Det er dog stadig en meningsfuld sætning, da navnene Frodo, Sam og Mordor alle har en bestemt betydning og mening, men de kan ikke karakteriseres som ’egentlige’ navne. For introduktionen af nye begreber giver Frege følgende betingelse, der vil fungere som en baggrundsantagelse for resten af artiklen:

A logically perfect language should satisfy the conditions, that every expression grammatically well constructed as a proper name out of signs already introduced shall in fact designate an object, and that no new sign shall be introduced as a proper name without being secured a reference. (Frege, 1948/1892, s. 48)

For at være et ’egentligt begreb’ skal samskabelse som begreb både have en betydning men samtidig også referere til en specifik proces. Med udgangspunkt i disse indledende overvejelser vil Ulrichs samskabelsestypologi blive undersøgt.

Intern inkonsistens i typologien

I dette afsnit vil jeg vise, hvordan styret samskabelse ikke kan forstås som samskabelse med henvisning til Ulrichs egen definition på samskabelse. Dette er en inkonsistens i Ulrichs eget projekt, som skaber en udfordring for forståelsen af hele typologien.

Jeg vil vise denne inkonsistens ved først at fremstille Ulrichs definition af samskabelse og derefter sammenligne den med hans definition af styret samskabelse.

I følgende citat beskriver Ulrich sin motivation for introduktionen af typologien:

“Samskabelse lader sig ikke indfange i en simpel definition. De mange forskellige tilgange til samskabelse er også et udtryk for, at samskabelse dækker over mange forskelligartede processer.” (Ulrich, 2016, s. 2)

Et par linjer senere vender Ulrich sit udgangspunkt på hovedet og giver alligevel en overordnet definition, som kan indeholde de fire samskabelsestyper præsenteret i typologien: “Fælles for de samskabelsesforståelser, som typologien rummer, er, at de alle er inden for rammerne af en overordnet definition af samskabelse, hvor samskabelse kan

begribes som den proces, hvor forskellige aktører udvikler ny velfærd sammen.“ (Ulrich, 2016, s. 2)

Vi kan fremstille hans definition af samskabelse således:

D) Samskabelse er den proces, hvor forskellige aktører udvikler ny velfærd sammen.

Som udgangspunkt er der en række fortrin ved denne definition. Der er et fokus på *aktører* uden nogen bestemmelse (endnu) af, *hvem* disse aktører skal være. Definitionen betoner ligeledes det *skabende* element i samskabelse, ved at vi *udvikler* ting i fællesskab. Ligeledes er begrebet *velfærd* velvalgt idet det både indbefatter materielle og immaterielle goder (Jensen, 2007) og samskabelsesprocessen kan derfor have mange forskellige mål og effekter, som er bestemt af konteksten.

Lad os nu holde definitionen D) op mod Ulrichs definition af styret samskabelse.

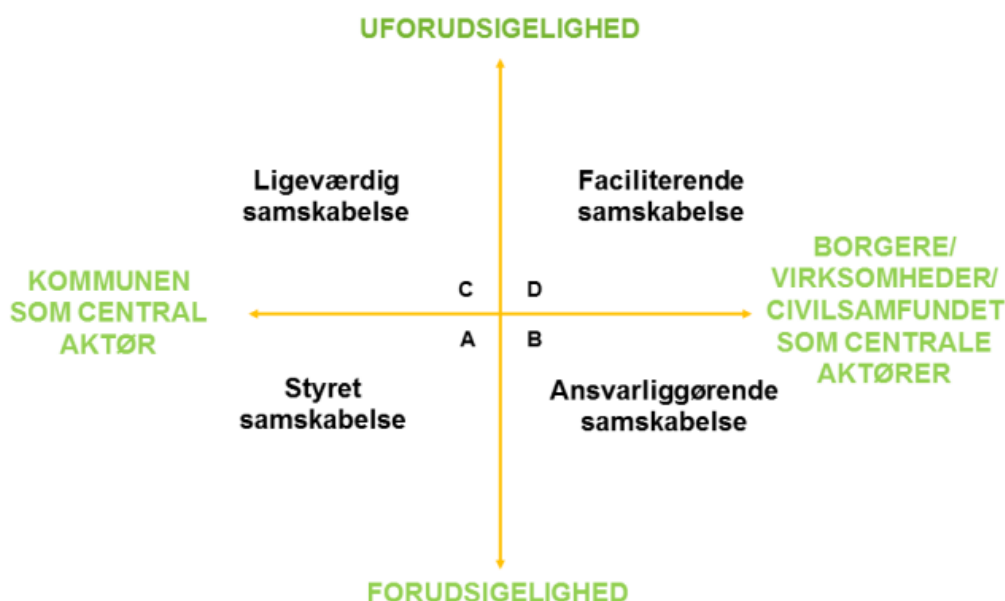
Ulrich karakteriserer de forskellige aktører i styret samskabelse på følgende måde:

Symbolisk positioneres borgerne derfor ofte som klienter eller patienter. Det er kommunens medarbejdere, der er definerende i forhold til, hvad den enkelte borger har brug for eller er berettiget til, og samtidig er det også den kommunale medarbejder, der spiller en definerende rolle i forhold til, hvordan relationen mellem borger og kommune skal håndteres. (Ulrich, 2016, s.4)

Denne karakteristik af borgeren som klienter og patienter er relevant. Samskabelse bliver ofte italesat som et tiltag for øget medborgerskab inden for paradigmet *New Public Governance* (Fogsgaard, & de Jongh, 2018). *New Public Governance* (NPG) står i kontrast til det tidligere *New Public Management* (NPM) paradigme og efterkrigstidens *Public Administration* (PA) paradigme (Bill, 2020). Dog bliver borgeren i citatet ovenfor om styret samskabelse positioneret på den måde man klassisk har positioneret borgeren på i NPM og måske snarere endda i PA! Det er en relevant betragtning, da samskabelsestilgangen netop har til formål at bryde med tankegangen fra NPM og PA.

Senere skriver Ulrich følgende:

I [styret samskabelse] er samskabelseselementet minimalt og i praksis er samskabelsesprocessen ofte begrænset til at udspille sig i forhold til implementeringen af de offentlige services. Styret samskabelse indeholder bestemt et samskabende element, men det er kommunen der definerer, afgrænser og bestemmer, hvad samskabelsen skal omhandle. [...] Borgernes rolle er afgrænset til at implementere den offentlige myndigheds politikker og der refereres her til affaldssortering, som et illustrativt eksempel. (Ulrich, 2016, s. 4–5)

Figur 1*Typologi for samskabelse*

Note. Genoptrykt fra "Samskabelse – en typologi", af Ulrich, J. 2016 CLOU Skriftsserie.

Et andet eksempel på styret samskabelse er ifølge Ulrich sukkersygepatienten, der måler sit eget blodsukker (Ulrich, 2018, s. 73-74). Han henviser også til høringer, som et eksempel på denne type af samskabelse, hvor borgeren kan give sin mening til kende (Ulrich, 2018, s. 74). Et lignende eksempel kunne være skoleelever, der laver deres lektier efter skole.²

Styret samskabelse er indeholdt i Ulrichs overordnede typologi, som er illustreret i Figur 1.

Typologien rammesætter forskellige typer af samskabelse inden for parametrene kommunen/civilsamfundet på X-aksen og forudsigelighed/uforudsigelighed af resultater på Y-aksen. Ulrich uddyber betydningen af de forskellige parametre:

Den ene akse omhandler kommunens behov for at definere indholdet i samskabelsen. I den ene ende af denne akse styres samskabelsen relativt stramt af de kommunale aktører. Ambitionen er her, at den samskabende proces er relativt stramt styret og at man kan forudsige resultatet af processen (Forudsigelighed). [...] På den anden akse er det aktørerne i samskabelsesprocesserne, der er i fokus. I den

² Dette bliver af andre forskere karakteriseret som et eksempel på samproduktion (Sørensen & Torfing, 2018, s.39)

ene ende af akse spiller de kommunale aktører en central rolle i selve samskabelsen (Kommunen som central aktør) og i den anden ende af akse er det, set fra et kommunalt perspektiv, eksterne aktører, der spiller en central rolle. (Ulrich, 2016, s. 3)

Fremadrettet vil den efterfølgende analyse og diskussion af typologien operere på to forskellige niveauer: et overordnet niveau, som indbefatter den overordnede definition af samskabelse D) samt parametrene i typologien og et underordnet niveau, som indeholder de fire forskellige samskabelsestyper. Disse to niveauer er udgangspunktet for den inkonsistens, som jeg vil vise, er tilstede i typologien.

Jf. ovenstående citater og Ulrichs typologi kan man opsummere indholdet af styret samskabelse i følgende fire punkter:

- I. Det er det offentlige, der bestemmer indholdet af løsningen.
- II. Det er det offentlige, som udvikler og udvælger løsningen.
- III. Det er det offentlige, som realiserer løsningerne i praksis, men det offentlige kan i mindre grad mobilisere borgere som hjælp til at realisere løsningen.
- IV. Vi kender som udgangspunkt resultatet af vores proces på forhånd.

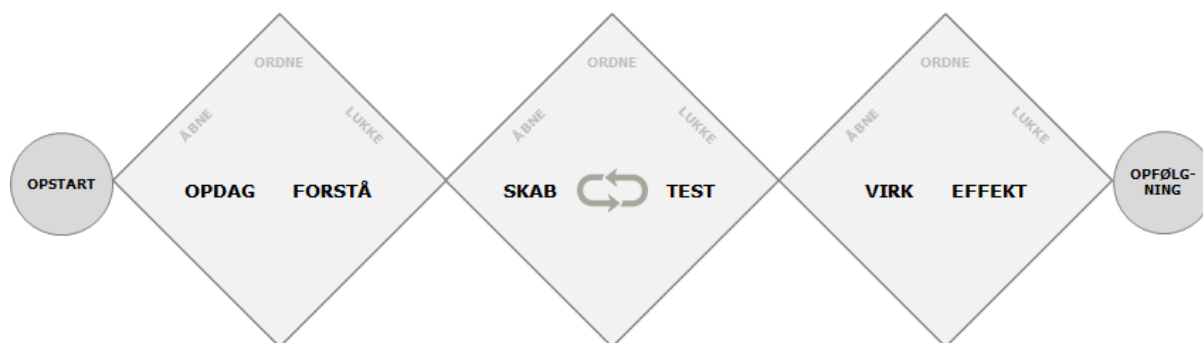
Det er relevant at undersøge hvorvidt ovenstående karakteristik med rette kan kategoriseres som *udvikling*. I denne sammenhæng kan vi overordnet definere udvikling som en proces, hvor noget skabes eller fremstilles (Udvikling, 2018). Allerede med udgangspunkt i denne bestemmelse bliver det svært at se, hvordan styret samskabelse kan forstås inden for rammerne af det, man normalt vil forstå, som *udvikling* af noget. Det kan dog være givtigt at sætte den overordnede definition af udvikling ind i en mere konkret ramme for udviklingsprocesser. Sammenhængen mellem designtankegangen og samskabelse er beskrevet af Binder & Brandt (2018), og denne kobling vil jeg benytte som et frugtbart udgangspunkt til at forstå udviklingsprocesser i konteksten af samskabelse. Årsagen til dette er, at designtankegangen kan være med til at give os en mere dybdegående forståelse af, hvad det vil sige at udvikle noget – og herunder særligt hvilken udvikling, der kan være tale om, når vi undersøger styret samskabelse.³

---

³ Min egen forståelse af samskabelsesbegrebet trækker også på elementer fra designtankegangen for at give mere indhold til begrebet. Jeg bringer dog ikke designtankegangen i spil her for at give indhold til samskabelsesbegrebet, men snarere for at forstå hvad *udvikling* kan betyde, når vi er i konteksten af at samskabe - herunder særligt at forstå udviklingsbegrebet i relation til styret samskabelse.

Figur 2

Procesmodel for designtænkning

Note. Genoptrykt fra "Metodekit", af Carstensen, A. 2020, Tønder Kommune.

De tre første punkter i opsummeringen af styret samskabelse kan sammenholdes med de klassiske elementer i designtænkning fremstillet i Figur 2. Siderne på romberne repræsenterer den tilgang og indstilling, man skal have i hver del af de enkelte faser – en henholdsvis divergerende og konvergerende tilgang. Den første er karakteriseret ved åbenhed, nysgerrighed og spørgsmål, hvorimod den anden er karakteriseret ved fokus på mønstergenkendelse, indsigter og svar.

Den første fase i modellen i Figur 2 er problemfasen, hvor man dybdegående undersøger den sag, man vil tage udgangspunkt i. Den næste fase er løsningsfasen, hvor man laver mange mulige løsninger, udvælger den bedste og tester den direkte i den sammenhæng, hvori den skal bruges. Den sidste fase er implementeringsfasen, hvor den nye løsning bliver implementeret og diffunderer ud i de relevante dele af resten af organisationen eller ud til brugerne.

Vi kan betragte punkterne I), II) og III) om styret samskabelse ud fra elementerne i denne model. I) omhandler problemfasen, II) omhandler udvikling og test af løsninger og III) handler om implementeringen og realiseringen af løsningen.

Med udgangspunkt i ovenstående opsummering kan vi sammenholde de fire punkter, der karakteriserer styret samskabelse med D).

D) Samskabelse er den proces, hvor forskellige aktører *udvikler* ny velfærd sammen.

Ved at betragte designtænkning-modellen ovenfor kan man konkludere, at de forskellige aktører *ikke* har udviklet ny velfærd sammen, når vi taler om styret samskabelse. Det kan vi konkludere ved at se på de tre første punkter I), II) og III) præsenteret ovenfor. Med udgangspunkt i modellen kan vi se, at borgeren hverken har været inddraget i problemfasen eller løsningsfasen. Udviklingen af løsningen sker med andre ord ikke i et sammenspil

mellem de forskellige aktører, men kun i det offentlige regi. Man kan tale om at borgeren i styret samskabelse er med til realisere løsningen, men ikke at *udvikle* løsningen.

Derfor kan styret samskabelse ikke karakteriseres som samskabelse ud fra Ulrichs egen definition på samskabelse, da aktørerne rent faktisk ikke udvikler noget sammen! Dette er en *principliel* overensstemmelse mellem D) og styret samskabelse. Det betyder, at propositionerne ikke kan være sande samtidig, uden at vi bryder med logikkens regler. Vi kan fremstille ovenstående i følgende argument:

1. D) definerer samskabelse
  2. Styret samskabelse er samskabelse
- ∴ Vi bryder kontradiktionsprincippet.

Det følger af dette ræsonnement, at det er logisk *umuligt* at frembringe et konkret eksempel på styret samskabelse som i Ulrichs egen definition vil kunne kategoriseres som samskabelse.

Lad os nu undersøge definitionen D) med udgangspunktet i de eksempler Ulrich selv giver på styret samskabelse. Vi kan opdele Ulrichs sparsomme eksempler i to kategorier. De eksempler hvor borgeren bliver mobiliseret til at bidrage til løsningen og de eksempler, hvor borgeren bliver hørt omkring et færdigudviklet tiltag.

Ulrich uddyber sit eksempel på affaldssortering forstået som styret samskabelse:

“Den offentlige myndigheds ambitioner er at effektivisere affaldsbehandlingen og stimulere en genbrugstanke, så man beder borgerne sortere affaldet allerede i hjemmet. Samskabelsen er i dette eksempel begrænset til, at borgerne implementerer den offentlige myndigheds strategier.” (Ulrich, 2016, s.5)

I dette tilfælde er det tydeligt, at de forskellige aktører ikke har *udviklet* ny velfærd *sammen*.

Det er kommunen, der har undersøgt problemet og udviklet løsningen. Borgeren er ikke inviteret med i maskinrummet, men må bidrage til at udføre løsningen i praksis. Medmindre man stiller det at *implementere* løsningen som synonymt med at *udvikle* en løsning, kan vi konstatere at dette eksempel ikke lever op til definitionen D).

Ulrichs andet eksempel er den lovpligtige høring ved vedtagelse af eksempelvis en lokalplan for et givet område:

Borgerne inviteres typisk først ind i en høringsfase, når den kommunale myndighed har formuleret et forslag til, hvordan lokalplanen kunne se ud. Borgerne inviteres så at sige ind i politikens output fase. Forslaget ligger færdigt: ‘Er der nogen indsigelser?’ En høringsfase af denne type er ikke et besluthedsrum, men et rum, hvor man har mulighed for at komme til orde, og hvor kommunen derpå vurderer,

om argumenterne i høringen er vægtige nok til, at man skal ændre i udkastet til planen. (Ulrich, 2016 s. 4)

Det samme forhold gør sig gældende i dette eksempel som i eksemplet ovenfor: Det er kommunen, der har undersøgt problemet, udviklet løsningen og lavet forslaget færdigt. Det at borgeren har mulighed for indsigelse til det færdiglavede forslag betyder ikke, at de forskellige aktører har *udviklet* ny velfærd sammen. Selv hvis kommunen efter høringen ændrer i lokalplanen på baggrund af borgerens ønske, vil det ikke betyde, at borgeren og kommunen har udviklet ny velfærd sammen. I dette tilfælde vil borgerens bidrag snarere blive integreret i en allerede udviklet løsning. Denne kendsgerning bliver specielt tydelig, hvis man tager udgangspunkt i designtækningsmodellen for udviklingsprocesser, som beskrevet ovenfor. I eksemplet med høringen er borgeren inddraget i implementeringsfasen af løsningen, men ikke i selve udviklingen af løsningen.

Derfor lever dette eksempel heller ikke op til D), hvilket ikke er en overraskelse, da det er principielt umuligt at finde et eksempel på styret samskabelse, som er i overensstemmelse med D).

Den eneste måde at modargumentere mod ovenstående fremstilling, er ved at hævde, at vi rent faktisk udvikler noget i fællesskab med borgerne, når vi mobiliserer borgere til at udføre vores løsning. Dette ville betyde, at selv det mindst mulige bidrag eller indflydelse en borger kunne have på en offentlig proces, ville medføre, at vi skulle kategorisere dette som et eksempel på udvikling af ny velfærd. Jeg mener ikke, at dette kan lade sig gøre uden at ændre på den gængse definition af, hvad det vil sige at udvikle noget sammen (Udvikling, 2018). Vi kan endvidere holde fordringen om udvikling i styret samskabelse op mod IV) betingelse for styret samskabelse. Hvis vi som udgangspunkt kender resultatet af vores proces på forhånd, så er det svært at se, hvorfor vi behøver at udvikle noget nyt.

For at sammenfatte fremstillingen ovenfor kan man sige, at typologien består af et overordnet niveau, som indbefatter de forskellige parametre på X- og Y-aksen og definitionen D) samt et underordnet niveau bestående af de fire forskellige samskabelsestyper herunder styret samskabelse. Da jeg ovenfor har demonstreret, at styret samskabelse og D) er inkompatible, betyder det, at typologien er inkonsistent – alene med udgangspunkt i Ulrichs egen fremstilling. Som beskrevet ovenfor kan vi med afsæt i Frege forstå ords betydning som en kognitiv guide til at 'finde' ordets referent. Det medfører, at uanset hvad "reel samskabende adfærd" refererer til, kan typologien ikke guide os til referenten, da den indbyggede kontradiktion i modellen gør typologien meningsløs i teknisk forstand.

Fra den interne til den eksterne kritik

Efter at have undersøgt inkonsistensen i typologien med udgangspunkt i Ulrichs egen fremstilling, vil jeg nu i stedet anlægge et blik 'udefra', der vil fungere som afsæt for den eksterne kritik, der vil blive diskuteret i det næste afsnit. Det er i den forbindelse interessant at dvæle ved, at en høring bliver betragtet inden for rammen af samskabelse i det hele taget. Hvis man har en ambition om, at samskabelse betegner en bestemt proces, som adskiller sig fra andre processer, og som derfor skal foranledige en ny tilgang fra medarbejdere, i de tilfælde det giver mening, er det specielt svært at forstå. Mange eksperter, deriblandt Ulrich, deler på et overordnet niveau denne ambition, idet de er enige om, at NPG og herunder samskabelse er et brud med tidligere paradigmer som NPM og PA (Se blandt andre: Ulrich (2018), Tortzen (2018), Fogsgaard & de Jongh (2018) og Sørensen & Torfing (2018)). Dog er det at have en høring bestemt ikke en ny praksis og kræver heller ikke anderledes adfærd af medarbejdere, end de er vant til. Eksemplet på høringen ovenfor kan snarere i nogle tilfælde betegne den form for pseudo-inddragelse, hvor alle de vigtige beslutninger er blevet truffet på forhånd, men hvor borgere bliver inviteret ind for at legitimere en beslutning. At kalde dette for samskabelse i nogen som helst form udvander begrebet på en måde, som gør det svært at se, hvorfor vi overhovedet behøver et nyt begreb, hvis det alligevel betegner en praksis, som vi er udmærket fortrolige med.

Det er ikke generelt en forudsætning for at introducere et nyt begreb, at begrebet skal referere til nye former for processer, som vi ikke på forhånd er fortrolige med. Min anke mod at kategorisere høringer som samskabelse er heller ikke motiveret af den forestilling, at der ikke eksisterede eksempler på samskabelsesprocesser, før begrebet samskabelse blev introduceret. Der er givetvis eksempler på samskabelse mellem aktører, som ikke har kendt til begrebet samskabelse, fordi den proces samskabelse refererer til, har været meningsfuld og værdiskabende for aktørerne i praksis. At kategorisere en høring som samskabelse står derimod i modstrid til den gængse ambition med samskabelsestilgangen, da den reelle involvering af borgeren er marginal i denne type af processer og da høringspraksissen ikke står i kontrast til inddragelsen af borgeren i NPM og PA. Det mærkværdige er, at Ulrich indirekte erklærer sig enig i dette synspunkt. I artiklen *Inddragelse eller involvering - når kunst indgår i udviklingen af landdistrikter* argumenterer Ulrich for distinktionen mellem de to forskellige begreber, inddragelse og involvering. Inddragelse af borgerne vil ifølge Ulrich sige, at man lytter til borgerne, men at "[...]borgerne [...] [ikke] bliver inviteret ind i et decideret udviklingsrum eller beslutningsrum." (Ulrich, 2020, s. 3). Givet denne inddeling kan vi sige, at høringer ville være en form for inddragelse. Involvering er derimod, når borgerne bliver "[...] inviteret ind i konkrete udviklings- og beslutningsprocesser. Borgerne står altså ikke, som ved inddragelse, 'bare' på sidelinjen, men inviteres så at sige ind i maskinrummet

og er med til at udvikle og udforme kunstværket og er involveret i selve skabelsesprocessen” (Ulrich, 2020, s.3). Ulrich kobler senere begrebet involvering direkte med samskabelse: ”Det kræver mod og vilje, hvis man skal arbejde mere involverende og samskabende.” (Ulrich, 2020, s. 3). De inddragende processer er altså af en anden type end de involverende processer og ifølge Ulrich selv, er det de involverende processer, som er samskabelsesprocesser. Dette er blot endnu et eksempel på, at styret samskabelse ikke kvalificerer som samskabelse ud fra Ulrichs egen definition, da styret samskabelse netop er et udtryk for de såkaldte ’inddragende processer’ fra NPM og PA.

Med udgangspunkt i ovenstående fremstilling, må man konkludere, at styret samskabelse som begreb ikke lever op til Ulrichs egen definition på samskabelse. Dette understreger umuligheden af at finde et eksempel på styret samskabelse, som kan kategoriseres som samskabelse. Styret samskabelse kan derfor principielt aldrig være udgangspunktet for samskabende processer i praksis og er derfor et dårligt udgangspunkt for alle interessenter, der ønsker at have en mere samskabende adfærd.

Som beskrevet ovenfor vender Ulrich sin programerklæring på hovedet ved alligevel at give os et kriterium, som er fælles for hele hans typologi over mulige forståelser af samskabelse. Nedenfor beskrives samskabelse i andre vendinger:

Samskabelsesbegrebet reserveres i denne forbindelse til de processer, hvor en offentlig aktør udvikler og/eller producerer velfærd sammen med ikke-offentlige aktører. Det kan være borgere, borgergrupper, virksomheder, foreninger eller andre civilsamfundsmæssige organisationer [...]. (Ulrich, 2016, s. 2)

Den opmærksomme læser vil her bemærke, at Ulrich giver os endnu en ny definition på samskabelse i tekststykket ovenfor - og tilmed på den samme side, hvor han har givet os definitionen D)! I dette tekststykke bliver samskabelse til en proces, hvor forskellige parter udvikler og/eller producerer velfærd sammen. Formuleringen ”og/eller producerer” betyder, at samskabelse kan blive brugt om mange flere processer, end D) tillader. Ligeledes er betoningen af, at det skal være *ny* velfærd også forsvundet. Vi kan sammenholde de tilføjede kriterier til en ny definition:

X) Samskabelse er den proces, hvor forskellige aktører udvikler og/eller producerer velfærd sammen.

Det er relevant at bemærke denne inkonsistens og laissez faire brug af forskellige definitioner på et forholdsvist begrænset antal spalter. Det er også værd at tage i betragtning, at hvis man tager udgangspunkt i X) som definition på samskabelse, har det konsekvenser for min fremstilling af styret samskabelse ovenfor. Hvis X) er den overordnede definition på samskabelse i typologien, medfører det, at styret samskabelse er konsistent

med definitionen. Følgelig betyder det, at typologien ikke er inkonsistent. Som jeg vil vise nedenfor, kan X) dog af andre grunde heller ikke bruges til at beskrive, hvad samskabelse betyder, da X) ikke udpeger unikke processer. I de efterfølgende afsnit vil både det overordnede niveau i form af den brede definition af samskabelse, D) og X), samt det underordnede niveau repræsenteret i styret samskabelse blive undersøgt. De forskellige niveauer bliver analyseret sammen, da styret samskabelse som et delelement i typologien er et konkret sprogligt eksempel på, hvad der bidrager til, at det overordnede samskabelsesbegreb som helhed enten er et inkonsistent, vagt eller ubrugeligt teoretisk begreb.

Ekstern kritik

Følgende antagelser er vores udgangspunkt for at vurdere et nyt og adækvat samskabelsesbegreb i den forstand, at begrebet både kan få en distinkt betydning og udpege unikke processer. Tilgangen er inspireret af den analytiske filosofi og kan bruges til introduktionen af hvilket som helst begreb, der deskriptivt henviser til en aktivitet eller proces.

1. Begrebet skal udpege unikke processer.
2. Begrebet skal kunne skelnes fra andre begreber.
3. Det skal være tydeligt, hvad begrebets sandhedsbetingelse er.

Jeg vil ikke gennemføre en grundig argumentation for hver af disse tre antagelser, men de vil derimod være afsæt for den senere diskussion af Ulrichs overordnede definition på samskabelse samt styret samskabelse. (Se Ayer (1997/1936) og Frege (1948/1892) for en uddybning af denne tilgang.) Dog kan det være interessant at se, hvordan de tre antagelser er forbundne. Der kan argumenteres for at 2. antagelse følger logisk af 1. antagelse: Hvis et begreb udpeger unikke processer, så kan begrebet også skelnes for andre begreber. Den 3. antagelse gentager på sin vis de to første antagelser, men nu i et andet sprog. Den siger, at vi forstår en sætning, når vi forstår under hvilke betingelser, sætningen er sand. Dette er i tråd med den deskriptive tilgang som Ulrich også indskriver sig i, hvor det i vores konkrete kontekst handler om at beskrive samskabelse og herunder styret samskabelse. Derfor ville vi kunne sige, at vi forstår sætningen "Jeg praktiserer styret samskabelse", når vi ved hvilke ting, der skal være tilfældet, for at sætningen er sand. Det vil kræve, at vi ved, hvad ordet "samskabelse" refererer til. Det er denne tydelighed som kræves af den 3. antagelse.

Grundlæggende mener jeg, at disse antagelser er plausible, i hvert fald når vi ikke taler om det *naturlige sprog* men et fagligt eller teknisk sprog (se Hylton (2020) og Wittgenstein (2020/1921)) for en beskrivelse af ekstentionalitetstesen). Vi kan i vort dagligdags sprog

have forskellige ord, som er nogenlunde synonyme for den samme genstand eller den samme aktivitet. Det faglige sprog har derimod det kendetegn at være yderligere specificeret og præcist. Begrebet "energi" er på den måde mere præcist og specificeret i konteksten af fysik som fagdisciplin, end hvis man i hverdags sproget taler om en god "energi" til rock-koncerten.

Når vi taler om samskabelse og styret samskabelse er konteksten, som tidligere beskrevet, deskriptive begreber, som refererer til normative praksisser. Årsagen til at ville introducere nye begreber inden for denne kontekst, er at begreberne skal rette os mod, hvordan vi skal handle. De skal med andre ord have et normativt indhold. Et grundlæggende element i stort set alle publikationer om samskabelse, er at samskabelse er skabt som et brud på tidligere paradigmer (Se blandt andre (Fogsgaard, M. K & M. de Jongh, 2018) og (Bill,2020)).

Motivationen for at introducere samskabelse som begreb er derfor underforstået, at det skal foranledige personer til at handle på en ny måde. At tale om samskabelse som et rent deskriptivt begreb, der beskriver verden som den er, er derfor lige så meningsløst som at tale om "fodboldspil" uden en reference til praksissen "at spille fodbold". Et adækvat samskabelsesbegreb skal kunne vejlede os til at handle i overensstemmelse med begrebet.

Jeg har ovenfor vist, hvordan definitionen D) på samskabelse er principielt uforenelig med styret samskabelse. Dog er styret samskabelse ikke uforeneligt med definitionen X): Samskabelse er den proces, hvor forskellige aktører udvikler og/eller producerer velfærd sammen. For at stille Ulrichs typologi stærkest muligt, vil vi derfor sige, at styret samskabelse kan forstås inden for rammerne af den overordnede definition X). Som jeg vil forsøge at vise nedenfor, er det dog ikke muligt at tilbagevise den eksterne kritik med udgangspunkt i X). Så uanset om styret samskabelse kan forstås inden for rammerne af X) eller ej, kan hverken X) eller styret samskabelse opfylde de tre betingelser beskrevet ovenfor. Jeg vil først vurdere hvorvidt styret samskabelse kan opfylde de tre betingelser ved at holde dem op imod opsummeringen af styret samskabelses indhold:

- I. Det er det offentlige, der bestemmer indholdet af løsningen.
- II. Det er det offentlige, som udvikler og udvælger løsningen.
- III. Det er det offentlige, som realiserer løsningerne i praksis, men det offentlige kan i mindre grad mobilisere borgere som hjælp til at realisere løsningen.
- IV. Vi kender som udgangspunkt resultatet af vores proces på forhånd.

Det relevante spørgsmål at stille er, hvorvidt indholdsbeskrivelsen ovenfor udpeger unikke processer. Som nævnt tidligere ligner beskrivelsen af styret samskabelse til forveksling, hvad man kunne forvente af en kommunes produktion af velfærd i paradigmerne PA eller NPM. Hvis vi sammenholder samtlige af betingelserne, er det svært at se, hvori det nye består, og hvilke unikke processer styret samskabelse udpeger. Ulrichs egne eksempler såsom høringssvar og sukkersygepatienten, der måler sit eget blodsukker, er notorisk svært at

afgrænse for alle mulige interaktioner som borgeren kunne have med kommunen. Der er altså en risiko for, at man vil kunne forstå styret samskabelse og dermed samskabelse, som alle de mulige interaktioner en borger kan have med en kommune. For at illustrere dette kan vi forestille os at en borger, som har ret til at få dagpenge udbetalt af kommunen, som led i sin aktivering bliver tvunget til at møde op på jobcenteret. Denne konkrete proces indeholder alle ovenstående betingelser. Det er det offentlige, der bestemmer indholdet af løsningen og udvælger mængden af penge, der skal udbetales i overensstemmelse med lovgivningen. Det er også det offentlige, der realiserer løsningen ved at give pengene, men borgeren er mobiliseret i og med vedkommende skal møde op på matriklen et par gange i kvartalet. Hvis betingelserne ovenfor rent faktisk er det, som karakteriserer styret samskabelse, udpeger begrebet kun unikke processer i den udstrækning, at det udpeger det samlede sæt af alle de interaktioner, som borgeren kunne have med kommunen. Følgeligt vil alle de processer, som i dag bliver foretaget i kommunen, som involverer borgere, være samskabelsesprocesser. Denne nødvendige sandhed bliver meget tydelig, hvis vi tager udgangspunkt i X) som den overordnede definition på samskabelse og styret samskabelse som en særlig underkategori inden for denne definition. X) fortæller os at samskabelse er den proces, hvor forskellige aktører udvikler og/eller producerer velfærd sammen. Vi vil altid kunne argumentere for, at borgeren er med til at producere velfærden alene ved, at borgeren gør en eller anden aktiv handling i processen. Der eksisterer ingen interaktion mellem en borger og kommunen, som ikke involverer, at borgeren også handler i interaktionen. Følgeligt bliver alle interaktioner en borger kunne have med en kommune til samskabelse givet definitionen X).

Et relateret problem til ovenstående betragtning om begrebets kapacitet til at udpege unikke processer er, hvorvidt begrebet styret samskabelse kan skelnes fra andre processer. Som forklaret ovenfor er det svært at se hvordan styret samskabelse kan adskilles som begreb fra borgeres gængse interaktion med kommunen. Samtidig er det svært at se hvordan Ulrichs definition af samskabelse i bred forstand adskiller sig fra det, vi typisk ville betegne som samarbejde jf. definitionen på samarbejde: "Arbejde, som flere personer, organisationer eller lignende udfører i fællesskab" (Den Danske Ordbog, 2018). Hvis vi tager udgangspunkt i denne definition på samarbejde, er det tydeligt at eksemplet med patienten, der tager måler sit eget blodsukker eller tager sin egen medicin, samarbejder med sundhedspersonalet, hvis vi antager, at den sag de er fælles om, er patientens helbred. Hvis vi antager, at vi kan kalde det "arbejde" at give sin mening til kende ved et hørings svar, så ville vi også med rette kunne kalde dette et eksempel på samarbejde, hvor det er afgørelsen, der er den fælles sag, der er i centrum for samarbejdet. Ulrich forsøger dog at adskille samarbejde og samskabelse gennem en anden strategi: ved at omdefinere den gængse forståelse af hvad samarbejde betyder. Ifølge Ulrich kan vi aldrig samarbejde med borgeren,

da samarbejde kan kun finde sted mellem aktører internt i en organisation. På den måde kan man sige, at han laver en demarkation mellem begrebet samarbejde og samskabelse - ikke ved at samskabelse udpeger unikke processer i forhold til samarbejde, men fordi at han (om)definerer samarbejde som noget, der kun kan foregå i en relation mellem interne i en organisation. Ulrich har derfor blot taget en bestemt type processer "samarbejdsprocesser" og givet dem et nyt navn "samskabelsesprocesser". Derfor er der ingen reel forskel mellem samskabelsesprocesser og samarbejdsprocesser. Det er kun af navn, at disse processer adskiller sig fra hinanden, da de refererer til den samme type af proces. Derfor overholder Ulrichs overordnede definition på samskabelse og herunder styret samskabelse ikke den anden antagelse - at begrebet (styret) samskabelse skal kunne skelnes fra andre begreber. Samskabelse og samarbejde bliver tæt på at være fuldstændigt synonyme begreber. Hvis vi derimod tager udgangspunkt i definitionen X), kan vi konkludere, at Ulrichs overordnede udlægning af samskabelse heller ikke refererer til unikke processer medmindre man kalder samtlige interaktioner mellem borger og kommune for samskabelse.

Begrebet (styret) samskabelse overholder dog den sidste antagelse, da det er tydeligt, hvad begrebets sandhedsbetingelse er. Sandhedsbetingelsen for samskabelse er nemlig identisk med sandhedsbetingelsen for enten samarbejde eller samtlige interaktioner en borger kan have med kommunen, og kan derfor ikke karakteriseres, som det jeg andetsteds har kaldt et luftigt begreb. Luftige begreber er tvetydige, generelle og vage, og kan have forgreningspunkter, der giver modstridende konklusioner (Mørk & Liestmann, 2022). Et eksempel herpå kunne være begrebet "bjørnetjeneste".

Med formålet for øje

Det er relevant at holde indholdsbeskrivelsen af styret samskabelse og definitionen X) op imod det, som generelt i litteraturen bliver anset for formålet og ambitionen med samskabelsestilgangen. Som beskrevet tidligere bliver samskabelsestilgangen ofte italesat som en kandidat til at løse nogle af de udfordringer som velfærdssamfundet i fremtiden kommer til at stå overfor. Nogle af disse udfordringer er den demografiske udvikling i befolkningen, som medfører en større ældrebyrde, øgede forventninger til et højt serviceniveau samt et øget krav fra borgere om medbestemmelse på et individuelt, lokalt og politisk niveau (Nielsen et al., 2021). Andre relevante udfordringer beskrevet i litteraturen er eksklusion og marginalisering af store dele af befolkningen i det danske samfund (Fogsgaard & de Jongh, 2018). Disse udfordringer fordrer et behov for nye måder at tænke løsninger på og kalder på innovation og nyskabelse (Fogsgaard & de Jongh, 2018). Det er netop denne ambition som samskabelsestilgangen indskriver sig i og har til formål at indfri. For at lykkes med samskabelse kræver det således adfærdsendringer og forandringer i

organisationskulturen, som gør, at tilgangen adskiller sig fra tidligere styringsparadigmer såsom NPM og PA. Mere af det samme kommer ikke til at løse de problemer, som velfærdsstaten står overfor. Hvis samskabelse som begreb ikke udpeger unikke processer, men derimod udpeger processer, som er identisk med det, vi normalt forstår ved samarbejde, kan samskabelse med rette karakteriseres af medarbejdere, som "det vi plejer at gøre". Hvis det bliver karakteriseret på denne måde af medarbejdere, så ændrer de ikke adfærd. Hvis formålet med NPG, og herunder samskabelses-tankegangen, er at gøre op med paradigmerne PA og NPM, er det nødvendigt at medarbejderne udviser en anden adfærd og gør tingene på en anden måde. Derfor er Ulrichs udlægning af samskabelsesbegrebet en forståelsesmæssig hindring til reel adfærdændring hos medarbejderne. Når begrebet ikke udpeger unikke processer, er det heller ikke handlingsvejledende i anden forstand, end hvad vi forstår som samarbejde. Derfor er Ulrichs udlægning af samskabelse kun samskabelse af navn og ikke med henvisning til nogen reel unik praksis. Følgelig er styret samskabelse pseudo-samskabelse - et tomt luftkastel, som kan bruges som buzzword af ledelsen, men som ikke ændrer nogen adfærd i praksis.

Diskussion

I artiklen Samskabelse - hvilke værdier kan der høstes?, behandler Ulrich (2018) nogle af de emner, jeg kritiserer ovenfor. Jeg bringer citatet herunder, hvorefter jeg vil undersøge begrundelserne for påstandene, der bliver fremført.

[Styret samskabelse og ansvarliggørende samskabelse] [...] bygger på en praksis, som vi har set realiseret i den offentlige sektor gennem en årrække. Når samskabelsesbegrebet alligevel bruges her, skyldes det to forhold. For det første benævnes aktiviteter, som kan henføres til såvel styret samskabelse som ansvarliggørende samskabelse, ofte i praksis som samskabelse. [...] Og det er ikke ambitionen her at dømme, hvad der er rigtig, og hvad der er forkert samskabelse, blot at påpege, at der er forskellige tilgange til samskabelse, og at man skal være opmærksom på, hvilke værdier der kan skabes ved at igangsætte forskellige typer af samskabelsesinitiativer. For det andet vurderes det, at de ændringer, som den offentlige sektor undergår i disse år er af såvel kvalitativ som kvantitativ karakter. (Ulrich, 2018, s. 79)

Ulrich fremfører overordnet set to begrundelser, for at underbygge påstanden om, at styret samskabelse skal kategoriseres som samskabelse. Den første begrundelse er, at initiativer, der kan kategoriseres som eksempelvis styret samskabelse, bliver italesat af kommuner som samskabelse. Derudover har han givet sin såkaldte "deskriptive tilgang" en forpligtelse til

ikke at dømme nogen definition bedre end andre. Vi kan fremstille dette i følgende argument:

- I. Det propositionelle indhold af "styret samskabelse" bliver italesat som samskabelse i nogle kommuner.
  - II. Givet det deskriptive udgangspunkt skal vi ikke dømme nogen former for samskabelse ude.
  - III. Hvis noget bliver italesat som samskabelse, er det samskabelse.
- ∴ Styret samskabelse er samskabelse.

Udfordringen er, at argumentet har nogle tvivlsomme præmisser. Den første præmis er formentlig sand: initiativer som høringer og borgere, der sorterer affald, kan meget muligt være italesat som samskabelse i nogle kommuner. Alene det at noget bliver italesat på en bestemt måde, er dog ikke tilstrækkelig begrundelse for, at det også skal kategoriseres som samskabelse. Det leder os til den anden præmis, som er åbenlyst falsk. Den anden præmis, som hele typologien pilotes på baggrund af, baserer sig på en bestemt forståelse af, hvad den deskriptive tilgang medfører. Det, som er kernen i diskussionen, er forholdet mellem to forskellige dikotomier: rigtig samskabelse vs. forkert samskabelse og samskabelse vs. ikke-samskabelse. Det deskriptive udgangspunkt handler om at formulere præcise begreber, som refererer til specifikke processer og aktiviteter, når vi er i konteksten af samskabelse.

Traditionelt har det været et mål, at det deskriptive begrebsapparat skal kunne repræsentere reelle forskelle i verden (Bird & Tobin, 2022). Hvis dette skal kunne lade sig gøre, er der nødt til at være en demarkation mellem samskabelse og ikke-samskabelse. Det som er på spil, er forskellen mellem en hierarkisering af forskellige former for samskabelse og en demarkation mellem samskabelse og ikke-samskabelse. Det deskriptive udgangspunkt kræver den sidstnævnte demarkation for at undgå at hvilken som helst arbitrær definition skal accepteres som et udtryk for samskabelse. En anden udlægning af den deskriptive tilgang er det, jeg vil kalde for radikal deskriptiv. Det antydes lejlighedsvist i Ulrichs artikler, at han implicit subskriberer på denne udlægning af den deskriptive tilgang (Ulrich, 2016) (Ulrich, 2018). Givet denne tilgang bliver hvilken som helst proces, der bliver benævnt samskabelse, til samskabelse i kraft af benævnelsen. Som et hypotetisk eksempel kunne vi overveje, at samskabelse blev karakteriseret i en bestemt kommune, som "det at sidde alene ved sit bord." Hvis typologien virkelig er radikalt deskriptiv, er der ikke nogen relevant måde, hvorpå denne definition kan dømmes ude som "ikke-samskabelse". Dette præsenterer dog et problem for den deskriptive typologi: Hvis typologien ikke udelukker nogen definition, man kunne have af samskabelse, er modellen muligvis radikalt deskriptiv men ubrugelig, fordi den ikke udpeger samskabelsesprocesser ud fra det samlede sæt af mulige processer.

Hvis typologien udelukker visse definitioner, er modellen forsåvidt brugbar, da den demarkerer samskabelsesprocesser fra andre processer, men det medfører, at den anden

præmis i argumentet er falsk. Vi er nødt til at demarkere samskabelse og ikke-samskabelse og derfor også nødt til at dømme nogle definitioner af samskabelse ude. Der er samtidig en tvetydighed i den anden præmis: "vi skal ikke dømme nogen former for samskabelse ude." Er der tale om definitioner af samskabelse eller er det tale om processen "at samskabe", som ordet refererer til? Hvis ordet "samskabelse" i sætningen refererer til mulige definitioner af samskabelse, havner vi i redegørelsen, jeg har givet ovenfor - den deskriptive tilgang kræver, at vi laver en demarkation mellem samskabelse og ikke-samskabelse. Det vil sige, at anden præmis er falsk. Hvis der derimod menes at "samskabelse" refererer til processen "at samskabe", havner vi et andet problem. For i denne udlægning forudsættes det på forhånd at styret samskabelse refererer til processen "at samskabe" og antager på den måde konklusionen i anden præmis. Givet denne fortolkning bliver argumentet ugyldigt, da det er udtryk for fejlslutningen *Petitio principii*, dvs. en cirkelslutning.

Den tredje præmis præsenterer et lignende problem. Hvis samskabelse er alt det, som bliver italesat som samskabelse kan begrebet have mange forskellige referenter: "at sidde på en stol", "at blive sur til et møde", etc. Det betyder, at det bliver umuligt at vide, hvad begrebet refererer til. Begrebet bliver enten meningsløst, eller det som jeg andre steder har karakteriseret som luftigt.

Samtidig giver det os ingen brugbar definition på samskabelse. Hvis vi tager udgangspunkt i definitionen: "Samskabelse er alt det, som kan blive italesat som samskabelse", havner vi i en ny form for cirkelslutning. Første indikation på dette er, at begrebet "samskabelse" optræder både som *eksplanandum*, men indgår samtidig også som *eksplanans*. Vi bruger med andre ord begrebet samskabelse til at forklare, hvad samskabelse betyder. Den klare udfordring ved dette er at cirkulære definitioner er meningsløse i den forstand, at de ikke videreformidler reelt propositionelt indhold.

For at illustrere dette, kan det være relevant at undersøge den cirkulære definition gennem et kort eksempel. Vi definerer samskabelse som:

"x er samskabelse hvis og kun hvis, en proces eller et objekt bliver italesat som samskabelse."

Da der ikke er nogen principiel umulighed i at italesatte hvilken som helst proces eller objekt som samskabelse, gør denne definition os ikke klogere på hvad samskabelse refererer til.

Den anden begrundelse Ulrich giver for, at vi bør kategorisere styret samskabelse som samskabelse, er at mængden af de initiativer, som kan kategoriseres som styret samskabelse er stigende. Hvis vi derfor ikke inkluderer styret samskabelse, bliver dette stigende antal af aktiviteter overset af forskningen. Det medfører ifølge Ulrich en fare for at "[...] styret samskabelse og ansvarliggørende samskabelse ikke i praksis tilkendes den plads i udviklingen

af velfærden, som de måske er berettiget til.” (Ulrich, 2018, s. 80). Denne tilsyneladende fare behøver vi dog ikke at frygte i forhold til styret samskabelse, da jeg ovenfor har vist, at styret samskabelse principielt aldrig kan være med til at udvikle velfærden. Derfor falder denne anden begrundelse til jorden – hvor den bliver liggende.

Konklusion

Jeg har i denne artikel argumenteret for, at styret samskabelse er pseudo-samskabelse, og derfor er en forståelsesmæssig hindring til reel samskabende adfærd. Jeg har underbygget denne påstand gennem en intern kritik, som viser, at styret samskabelse ikke kan forstås som samskabelse ud fra Ulrichs egen definition på samskabelse. Derfor er det logisk umuligt at finde eksempler på styret samskabelse, som også er eksempler på samskabelse med udgangspunkt i Ulrichs definition D). Jeg har derefter forholdt Ulrichs definition af (styret) samskabelse en ekstern kritik. Kritikken bygger på en række antagelser om hvilke kriterier, der skal være opfyldt, før man kan være retfærdiggjort i at introducere et nyt begreb som (styret) samskabelse. Kritikken viser, at Ulrichs udlægning af (styret) samskabelse hverken udpeger unikke processer, eller gør det muligt at adskille begrebet fra lignende begreber som eksempelvis samarbejde. Da begrebet ikke udpeger en unik proces, kan medarbejdere ikke bruge begrebet som handlingsanvisende til at ændre adfærd. Dette præsenterer en udfordring for alle, der har en ambition om at bruge (styret) samskabelse som proces til at løse de problemstillinger, som velfærdssamfundet står overfor.

Referencer

- Agger, A. & Tortzen, A. (2015): Forskningsreview om samskabelse. UC Lillebælt.
- Ayer, A. J. (1997/1936). *Sprog, sandhed og logik*. København: Det lille forlag.
- Bill, C. (2020). Samskabelse med en sommerfuglemodel: Hybrid ret i forbindelse med et partnerskabsprojekt mellem 100 selvejende daginstitutioner, deres paraplyorganisation, tre kommuner og CBS. Copenhagen Business School [Phd]. PhD Series No. 18.2020.
- Binder, T. & Brandt, E. (2018). Hvad har design med samskabelse at gøre? I: Fogsgaard, M. & de Jongh, M., *Ledelse og samskabelse i den offentlige sektor*. København: Dansk Psykologisk Forlag.
- Bird, A. & Tobin, E. (2022). Natural Kinds, in Edward N. Zalta (ed.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. <https://plato.stanford.edu/archives/spr2022/entries/natural-kinds/>

- Boorse, C. (2016). Goals of medicine, I: Giroux E (ed.) *Naturalism in the philosophy of health: issues and implications*. Dodrecht: Springer: 145-177. https://doi.org/10.1007/978-3-319-29091-1_9
- Bruhn, I. & Jarlskov, C. (2019). Samskabelse. Social Styrelsen. URL: <https://vidensportal.dk/voksne/civilsamfund/samskabelse>
- Carstensen, A. (2020). Metodekit. Tønder Kommune.
- Fogsgaard, M. K & de Jongh, M. (2018). Indledning I: Fogsgaard, M. & de Jongh, M., *Ledelse og samskabelse i den offentlige sektor*. København: Dansk Psykologisk Forlag.
- Fogsgaard, K. M., Emholdt, C. & Bebe, A. K. (2018). Magt, ledelse og samskabelse i den offentlige sektor. I: Fogsgaard, M. & de Jongh, M., *Ledelse og samskabelse i den offentlige sektor*. København: Dansk Psykologisk Forlag.
- Frederiksen, M., & Grubb, A. (2021). Den Svære Samskabelse: Forventninger og praksis i samarbejdet mellem kommuner og civilsamfund. Aalborg Universitetsforlag.
- Frege, G. (1948/1892). On sense and reference [Über Sinn und Bedeutung]. *The Philosophical Review*, 57(3), 209–220. <https://doi.org/10.2307/2181485>
- Hasselbalch, M. & Vendelbo, L. (2021). *Ensomhed og fællesskab*. København: Forlaget Columbus.
- Hylton, P. & Kemp, G. (2020). Willard Van Orman Quine. In: Edward N. Zalta (ed.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. <https://plato.stanford.edu/archives/spr2020/entries/quine/>
- Jensen, P. H. (2007). *Velfærd-dimensioner og betydninger*. Frydenlund.
- Kusk, M. & Qwist, M. (2018). Når samskabelse bliver et organisatorisk perspektiv. I: Fogsgaard, M. & de Jongh, M., *Ledelse og samskabelse i den offentlige sektor*. København: Dansk Psykologisk Forlag.
- Nielsen, G., Svendsen, J., Vestergaard, J. M., & Ehrenreich, R. L. (2021). *Samskabelsens hvordan*. Aarhus: Center for Innovation og Entreprenørskab, VIA.
- Nielsen, K. (2018). Ledelse af samskabelse. LEAD. Hentet d. 22. december 2022 fra <https://lead.eu/artikel/ledelse-af-samskabelse>
- Mørk, M. & Liestmann, K. (2022). Er samskabelse et luftkastel? I: Andersen, E. & Fannike, L., *Lederliv*. VOL#2.

Offentlig forvaltning og organisation [Oversigt på SDU's hjemmeside] (2021). Hentet d. 03. januar 2023 fra <https://portal.findresearcher.sdu.dk/da/courses/offentlig-forvaltning-og-organisation-4>

Samarbejde. (2018). I: *Den Danske Ordbog* på ordnet.dk. Hentet d. 10. juli 2022 fra <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=samarbejde>

Sørensen, E. & Torfing, J. (2018). Den offentlige sektor som en arena for samskabelse I: Fogsgaard, M. & de Jongh, M., *Ledelse og samskabelse i den offentlige sektor*. København: Dansk Psykologisk Forlag.

Tidd, J. & Bessant, T. (2014). *Strategic Innovation Management*. Wiley.

Tortzen, A., (2018). At lede samskabelse – fra ambition til praksis I: Fogsgaard, M. & de Jongh, M., *Ledelse og samskabelse i den offentlige sektor*. København: Dansk Psykologisk Forlag.

Wittgenstein, L. (2010/1921). *Tractatus Logico-Philosophicus*. London: Kegan Paul.

Udvikling. (2018). I: *Den Danske Ordbog* på ordnet.dk. Hentet d. 21. juli 2022 fra <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=udvikling>

Ulrich, J. (2016). Samskabelse – en topologi. CLOU Skriftsserie.

Ulrich, J. (2018). Samskabelse – hvilke værdier kan der høstes? I: Fogsgaard, M. & de Jongh, M., *Ledelse og samskabelse i den offentlige sektor*. København: Dansk Psykologisk Forlag.

Ulrich, J. (2020). Inddragelse eller involvering - når kunst indgår i udviklingen af landdistrikter. Hentet d. 17. oktober 2022 fra <https://grasslands.dk/texts/docs/Metodetekster/Inddragelse-eller-involvering-af-Jens-Ulrich.docx>

© Forfatter(ne). Dette er en Open Access-artikkel utgitt i henhold til vilkårene i CC-BY 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>) Lisensen tillater tredjeparter å kopiere og viderefordre materialet i alle medier og formatere, remikse, transformere og bygge på materialet til ethvert formål, også for kommersielle, forutsatt at originalverket er korrekt sitert, at det er angitt om det er gjort noen endringer og at denne lisensen er angitt og lenket til.